

HAAPAJÄRVEN KAUPUNKI
Tarkastuslautakunta

Rantapolku

Kuva: Hanna Riihijärvi

ARVIOINTIKERTOMUS
VUODELTA 2019

Sisällysluettelo

Puheenjohtajan katsaus

Tarkastuslautakunta

- *Kaupungin oman ulkoisen valvonnan ja sisäisen valvonnan järjestäminen*
- *Tarkastuslautakunnan toiminta*

Talous

- *Toimintakertomus*
- *Kunnan taloudellinen asema ja sen kehittyminen*

Tarkastuslautakunnan arvio vuoden 2019 talousarvioon asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

Tasapainottamisohjelma

Tuloslaskelma

Rahoitusosa

Konsernitarkastelu

- ***Hallintopalvelut***

Henkilöstötilinpäätös

Selännepalvelut

- ***Sivistystoimi***

Perusopetus

Lukio

Jokilatvan opisto

Varhaiskasvatus

Kulttuuripalvelut

Kirjasto ja tietopalvelu

Liikunta

Nuorisopalvelut

- ***Tekniset palvelut***

Kaavoitus

Ateria- ja puhtauspalvelut

Tilapalvelut

Liikenneväylät

Puistot, tori ja torialueet

- ***Investoinnit***

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Haapajärven kaupunginvaltuustolle

Haapajärven kaupungin tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2019

Puheenjohtajan katsaus

Vuoden 2019 arviointikertomus on valmistunut.

Kaupungin tilinpäätös vuodelta 2019 on alijäämäinen n. 2 200 000 €, kun alkuperäisessä talousarviossa tavoiteltiin pientä ylijäämää. Selänteiden kustannukset olivat 1 650 000 € alkuperäistä talousarviota suuremmat ja verotuloja kertyi melkein 678 000 € arvioitua vähemmän. Valtionosuuksia kertyi hieman alkuperäistä talousarviota enemmän ja rahoitustuotot olivat yli 700 000 € enemmän kuin alkuperäinen talousarvio.

Käyttötalous kasvoi edellisvuodesta 1 700 000 € nettona. Tilinpäätös ylittää budjetin 238 722 eurolla käyttötalouden osalta.

Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota talouden tasapainottamistoimenpiteiden vaikutusten arviointiin ja tarvittaessa päivittämään vuonna 2019 laadittua ja hyväksyttyä talousohjelmaa, jotta kertyneet alijäämät saadaan katettua.

Vuoden 2019 investoinnit olivat nettona 3 360 000 € ja lainakanta kasvoi 4 965 000 € ollen asukasta kohden 5 570 €, mutta kannatta muistaa, että sijoituksien arvo vuoden lopussa oli 2 086 € asukasta kohden.

Tarkastuslautakunta edellyttää työsuojelupäällikön kutsumista johtoryhmän kokouksiin käsiteltäessä työsuojeluun liittyviä asioita.

Kaupunkikuva on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Esimerkiksi paloaseman rakentaminen on alkanut, Koulukadun peruskorjausta on jatkettu ja lukuisat pienemmät kohteet ovat olleet työn alla.

Eero Autio

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

1. Tarkastuslautakunta

Kaupungin oman ulkoisen valvonnan ja sisäisen valvonnan järjestäminen

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainottamisen toteutumista.

Tarkastuslautakunnan arviointitehtävä on osa kunnan ulkoista tarkastusta, jonka toisen osan muodostaa tilintarkastajan suorittama tilintarkastus.

Valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Kuntalain 125 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä kaupunginhallituksen lausunto.

Tarkastuslautakuntaan kuuluvat puheenjohtajana Eero Autio, varapuheenjohtajana Mauri Tenkula sekä jäseninä Tuomo Ilvesvuori, Hanna Riihijärvi, Kaarina Torkkola ja Lyyli Nivala.

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut puheenjohtaja Eero Autio. Lautakunnan valmistelijana ja sihteerinä on toiminut toimistosihteerä Seija Ainassaari.

Hallinnon ja talouden tilintarkastajana on toiminut KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy. Hallinnon ja talouden tilintarkastajana on toiminut KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy. Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Tapio Raappana. Tilintarkastaja on antanut sopimuksen mukaisesti 3 kirjallista raporttia suorittamistaan tarkastuksista tarkastuslautakunnalle ja antanut kuntalain 125 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen.

Lisäksi tilintarkastajan kirjalliset salaiset raportit (JulkL 24 1.mom.15 kohta) on toimitettu tiedoksi kaupunginjohtajalle ja talous- ja hallintojohtajalle.

Tarkastuslautakunnan toiminta

Lautakunta on kokoontunut vuoteen 2019 kohdistuvaa arviointia varten 12 kertaa. Työnsä lautakunta on toteuttanut etukäteen laaditun työohjelman/suunnitelman mukaisesti.

Lautakunta on tutustunut laaja-alaisesti kaupungin toimielinten toimintaan viranhaltijoiden esittelyjen, toimintaa ja taloutta koskevien raporttien ja toimielinten pöytäkirjojen avulla. Arviointi perustuu tarkastuslautakunnan saamiin tietoihin, kansalaispalautteeseen ja toimintakertomustietoihin.

Arviointikertomuksen laadintaprosessissa korostuu lautakunnan jäsenten rooli käsiteltävien asioiden ja niistä esitettävien arviointien osalta. Tällä on haluttu korostaa sitä, että vain lautakunnan jäsenet allekirjoittavat kertomuksen. Viranhaltijan vastuulla on lähinnä tarkastuslautakunnalle toimitettavien riittävien tietojen hankinta, joiden pohjalta lautakunta voi laatia arvionsa.

2. TALOUS

Toimintakertomus

Kuntalain 115 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Kunnan taloudellinen asema ja sen kehittyminen

Haapajärven kaupungin tilinpäätös vuodelta 2019 on alijäämäinen 2 193 322,01 €. Talousarviossa oli ennakoitu ylijäämää 11 901 € ja talousarviomuutosten jälkeen alijäämää oli 3 791 099 €.

Talousarviossa ennakoitua huonompaan tulokseen vaikuttivat mm. seuraavat seikat

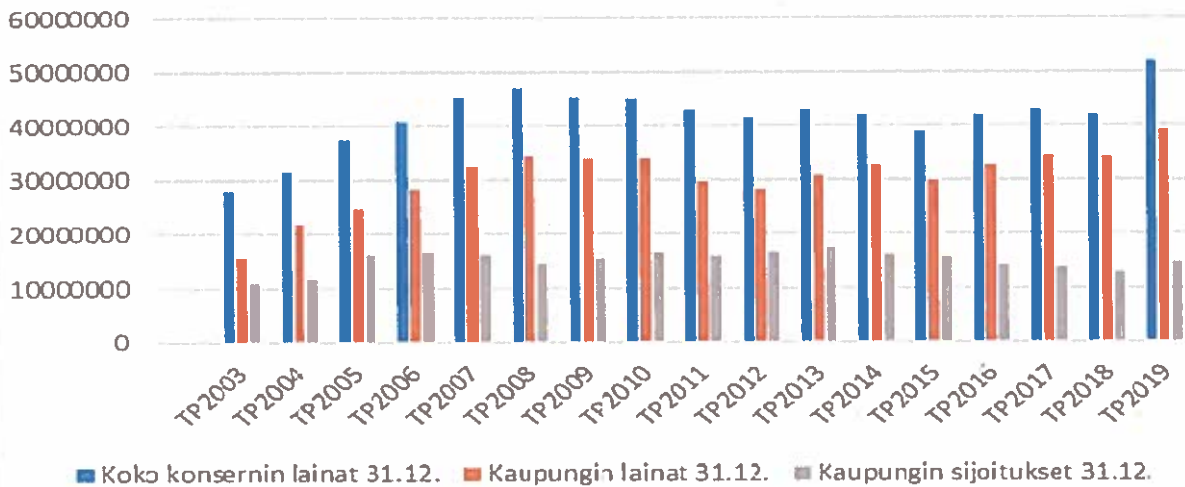
- Selänteiden kustannukset olivat 1 659 778,43 € alkuperäistä talousarviota suuremmat, talousarviomuutosten jälkeen jäi yli 259 778,43 €
- Verotuloja kertyi alkuperäistä talousarviota vähemmän 677 730,83 €, talousarviomuutosten jälkeen oli yliarvion 1 622 269,17 €.
- Valtionosuuksia kertyi alkuperäistä talousarviota enemmän 77 533 €, talousarviomuutosten jälkeen jäätettiin alle arvion 32 447 €
- Rahoitustuottoja ja -kuluja nettona kertyi alkuperäistä talousarviota enemmän 716 071,82 €, talousarviomuutosten jälkeenkin kertymä oli vielä 331 071,82 € suurempi

Haapajärven kaupungin lainakanta 31.12.2019 oli 39 055 522 €. Lainamäärä kasvoi vuoden aikana 4 964 712 €. Kaupungin lainaa asukasta kohti oli vuoden vaihteessa 5 570 €.

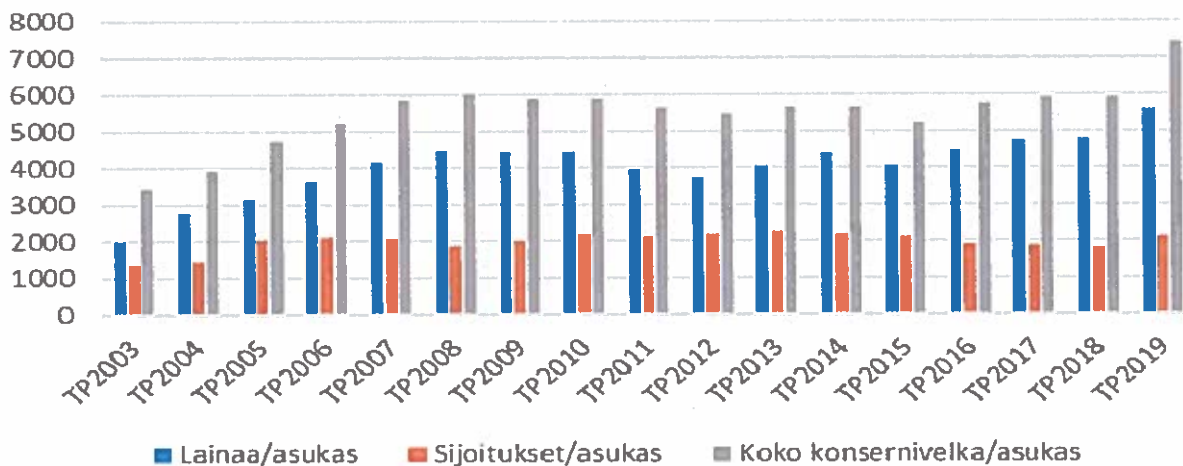
Konsernin lainakanta 31.12.2019 oli 51 953 794 €. Koko konsernissa lainamäärä kasvoi vuoden aikana 9 800 264 €. Konsernin lainat asukasta kohti vuoden vaihteessa oli 7 409 €.

Konsernin lainakantaan vaikutti Haapajärven Lämpö Oy:n 4 000 000 € lainanotto.

Haapajärven kaupungin lainat ja sijoitukset

Kaupungin ja konsernien lainamäärät ja sijoitukset/asukas

Haapajärven kaupungin sijoitusten arvo 31.12.2017 oli 13 600 665 €, joka tuolloin oli asukasta kohti 1 876 € ja 31.12.2018 oli 12 693 595 €, joka on asukasta kohden 1 776 €. Sijoitusten arvo 31.12.2019 oli 14 629 458 €, joka on asukasta kohden 2 086 €.

Kun lainamäärästä asukasta kohti (5 570 €) vähennetään sijoitukset (2 086 €) velkamääräksi asukasta kohden jää 3 484 €.

Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana kaupungin omavaraisuusastetta, joka on 30,6 % edellisvuonna luku oli 36 %. Alle 50 %:n omavaraisuusaste tarkoittaa kuntataloudessa merkittävää velkarasitetta.

Maa-alueisiin sisältyy 1,1 milj € arvonkorotusta. Suositeltavaa on harkita metsien käyvän arvon määrittämistä.

Tarkastuslautakunnan arvio vuoden 2019 talousarvioon asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

Tasapainottamisohjelma

Vuoden alussa oli kattamatonta alijäämää 2 083 731,94 €. Vuonna 2019 hyväksyttiin talousohjelma vuosille 2019-2025.

Kumulatiivista alijäämää taseessa 31.12.2019 oli 4 277 053,95 euroa.

Tarkastuslautakunta kehottaa seuraamaan ja päivittämään talouden tasapainottamisohjelmaa, jotta alijäämä saadaan katettua.

Tuloslaskelma

Verotulojen kertymä v. 2019 oli 23 572 569,17 €, joka budjetissa oli arvioitu 21 950 300 €:ksi (sis. ta-muutokset) eli toteutuma oli 1 622 269,17 € suurempi.

Käyttötalous netto v. 2019 kasvoi edellisestä vuodesta 3,87 % eli 1 792 901 €. Tilinpäätös ylittää budjetin 238 722,21 €, käyttötalouden osalta. Vuoden 2018 tilinpäätös alitti budjetin 637 833 €.

Perinteisesti terveen kunnallistalouden merkinä on pidetty sitä, että vuosikate on vähintään poistojen suuruinen. Vuosikate vuonna 2019 oli -164 427,22 € ja poistot 2 114 360,83 €, joten vuosikate ei riittänyt poistoihin. Vuosikate ei riittänyt edes normaaliin toimintaan, vaan toimintaa jouduttiin rahoittamaan lainalla.

Arvopapereiden myyntivoittoja oli 1 028 515 € ja myyntitappiota 83 940 €.

Arvon alentumiset 35 464 € ja arvonalentumisten palautukset 506 516 €.

Rahoitusosa

Vuoden 2019 nettoinvestoinnit olivat 3 363 928 € ja lainakanta kasvoi 4 964 712 €. Vuoden 2018 nettoinvestoinnit olivat 1 298 255 € ja lainakanta pieneni 270 588 €. Vuoden 2017 nettoinvestoinnit olivat 4 768 045 € ja lainakanta kasvoi 1 746 112 €. Vuoden 2016 nettoinvestoinnit olivat 3 642 634 € ja lainakanta kasvoi 2 708 002 €.

Konsernitarkastelu

Haapajärvi- konserniin kuuluu yhteensä 8 yhteisöä sekä 5 kuntayhtymää. Kaupunginjohtaja vastaa operatiivisesta johtamisesta ja seuraa omistajapolitiikan sekä konsernin tavoitteiden toteutumista.

Konsernien tavoitteena on konsernien koko velkamäärän pienentäminen. Yhtiöiden hallitusten valinnassa huomioidaan Kuntaliiton ohjeet. Yhtiöiden keskinäistä yhteistyötä hallinnossa ja muissa toiminnoissa kehitetään.

Konsernien yhteisissä tavoitteissa, velkamäärän pienentämisessä ei onnistuttu. Koko konsernin velkamäärä kasvoi n. 9,8 miljoonaa euroa.

Kiinteistö Oy Haapajärven Vuokratalojen käyttöasteen tavoite on yli 93 %, toteutui 92,3 %.

Haapajärven Yrityspalvelut Oy toiminnallinen tavoite on tarjota yrityksille toimitiloja. Hallitilojen vuokrausaste on 100 %. Edellisvuonna hallitilojen vuokrausaste oli 18 %.

Hallintopalvelut

Tilintarkastajan tarkastuslautakunnalle antaman raportin mukaan kaupungin säännöt ja ohjeet vaativat päivittämistä. Tilintarkastaja huomautti tarkastuslautakunnalle, että edelleen riskienhallinta suunnitelma ja hankintaohjeet ovat päivittämättä.

Kaupungin valtiolle maksamat työmarkkinatuen sakkomaksut:

2008	99 840,55
2009	105 823,30
2010	86 816,60
2011	97 734,00
2012	149 524,08
2013	163 713,87
2014	161 077,13
2015	354 013,46
2016	321 858,16
2017	308 443,70
2018	293 474,97
2019	269 414,17

Tarkastuslautakunta toteaa, että on edelleen etsittävä keinoja ko. sakkomaksun minimoimiseksi kuntouttavan työtoiminnan kautta.

Tarkastuslautakunta edellyttää valtuusto- ja kunnallisaloitteiden tasapuolista käsittelyä kuntalaissa määrätyssä ajassa.

Henkilöstötilinpäätös

Henkilöstöllä on ollut mahdollisuus osallistua erilaisiin terveyttä ja hyvinvointia edistäviin aktiviteetteihin mm. osallistua kuntosalivuoroihin ja uimahallin käyttöön sekä oman valinnan mukaiseen kansalaisopiston kurssitoimintaan.

Henkilökunnalle tehty työtyytyväisyyskysely lähetettiin 341 henkilölle ja vastauksia oli saatu vain 108 henkilöltä eli vastausprosentti oli vain 31,67 %.

Vuoteen 2018 verrattuna koko henkilökunnan sairauspoissaolot vähenivät 1306 päivällä, eli 20,3 %.

Työsuojelutoimikunta on kiinnittänyt huomiota kaupungin kiinteistöjen sisäilmaongelmiin, jonka johdosta on tehty sisäilmaa parantavia toimenpiteitä.

Selännepalvelut

Tavoitteeksi vuodelle 2019 kaupungin maksuosuudeksi Ppky Selänteelle asetettiin 28 360 000 €.

Lisäennakkona loppuvuodesta maksettiin Ppky Selänteelle 382 204 €. Talousarviomuutoksissa Peruspalvelukuntayhtymä Selänteelle varauduttiin 1 400 000 euron lisämäärärahaan. Koko vuoden toteutuminen Selänteen maksuosuudessa oli lopulta 30 019 778,43 €.

Voitaneen todeta, että Ppky Selänteen osalta tavoitteet eivät toteutuneet koska talousarviomuutoksillakin korjattu määräraha ylitettiin 259 000 eurolla.

Kotihoidon ja vanhusten palveluihin tulee kohdentaa määrärahoja niin, että hoitotasoa voitaisiin nostaa. Viriketoimintaa tulee kehittää ja tiedottaa niin, että se on kaikkien saavutettavissa.

Sivistystoimi

Haapajärven talousohjelman 2019-2025 päätösten mukaan sivistyspalvelut nostivat maksuja ja korvauksia.

Nuorisovaltuuston valitsema edustaja sai läsnäolo ja puheoikeuden kaupunginvaltuuston kokouksiin. Edustajaksi nuorisovaltuusto on valinnut puheenjohtajan.

Perusopetus

Haapajärven talousohjelman 2019 –2025 mukaisesti yksi luokanopettajan virka lakkautettiin K.J. Ståhlbergin koululla ja yksi luokanopettajan virka Väliojan koululla syyslukukauden 2019 alusta lukien.

Perusopetuksessa kulut ovat laskeneet edellisvuodesta 150 e oppilasta kohden.

Perusopetus on edellisvuosien tapaan osallistunut useisiin eri hankkeisiin.

Lukio

JEDUn liiketalouden koulutus siirtyi lukion tiloihin 1.8.2018, mikä pienensi lukion vuokraosuutta. Lisäksi Jokilatvan opiston opetuksen osuus tiloissa on 10 %. Kulut ovat kuitenkin kasvaneet edellisvuodesta 142 e oppilasta kohden.

Yhdistelmäututkinnon suorittamiseksi on opintopolku ammattiopiston opiskelijoille.

Talouden toteutuma lukion osalta oli 97%.

Jokilatvanopisto

Jokilatvan opiston johtokunnan kokouksia on ollut 3 vuonna 2019.

Haapajärven osaston nettokustannusten tilinpäätös on lähes puolet suurempi, kuin talousarvion laskelmat. Talousarvio pitää laatia realistisemmaksi ja budjettia tulee pyrkiä noudattamaan.

Kulttuuripalvelut

Kuva: Hanna Riihjärvi

Kaupunki juhli teekaupungin 20 vuotispäivää useilla eri tapahtumilla. Juhlavuosi toi positiivista näkyvyyttä kaupungille.

Kulttuuripalvelujen osalta mittareissa tulisi näkyä myös kustannukset.

Varhaiskasvatus

Päiväkoti Kartanon sisäilmassa todettiin laajan kuntotutkimuksen seurauksena olevan haitallisesti vaikuttavia tekijöitä. Tilat on korvattu väistötiloilla.

Varhaiskasvatus-suunnitelmaa on päivitetty vastaamaan uutta varhaiskasvatuslakia. Varhaiskasvatuslain mukaista koulutettua henkilöstöä päiväkoteihin, sijaisuuksiin, sekä vakinaisiin tehtäviin on ollut vaikea saada.

Vapaa-aikapalvelut

Kirjasto ja tietopalvelut

Kirjastoauton lainamäärät ovat pudonneet reilulla 6000 lainalla, sekä asukkaiden kirjastokäyntikerrat ovat laskeneet.

Kirjasto on järjestänyt paljon tapahtumia eri ikäryhmille.

Asiakkaiden e-aineiston käyttökerrat ovat yli nelinkertaistuneet.

Digipalveluiden käyttöä on käyty läpi seniorikahvien yhteydessä. Tilaisuudessa on Kela ja pankki ollut kertomassa omista verkkopalveluistaan.

Liikunta

Kuva: Hanna Riihjäntä

Haapajärvellä järjestettiin vuonna 2019 mm. Keski-Pohjanmaan maakuntaviesti ja nuorten SM-hiihdot.

Uima-hallin aukioloaikoja on lisätty.

Nuoriso

Nuorisopalvelujen toimintaa on kehitetty ja tapahtumia on järjestetty monipuolisesti eri ryhmille seurakunnan ja eri järjestöjen kanssa. Kävijämäärät ovat myös lisääntyneet.

Kaupungin pöytäkirjat julkaistaan tietoverkossa kaupungin kotisivuilla. Kaikkia nuorisovaltuuston pöytäkirjoja ei ole julkaistu.

Tekniset palvelut

On kokoontunut 11 kertaa ja talousarvion toteutumista on seurattu kuukausittain.

Kaavoitus

Tiitonrannan osayleiskaava on saanut lainvoiman 21.1.2020.

Ateria- ja puhtauspalvelut

Ateriapalvelut

Ateriapalvelut siirtyi sivistyspalveluista teknisiin palveluihin vuoden 2019 alusta ja samalla ateria- ja puhtauspalvelut yhdistyivät.

Kotihoidonasiakkaiden valmisruoka-annoksien toimittamisessa on kiinnitettävä huomiota hygieniaan ja toimituksiin sisälle saakka.

Maaliskuussa Karjalahden palvelukeskuksesta on siirtynyt kaksi työntekijää terveyskeskuksen keittiölle kun Attendo osti palvelukeskuksen.

Kartanon päiväkodissa on ollut vuodenalusta ateriapalveluiden työntekijä huolehtimassa ateriapalveluista ja hän on osallistunut myös siivoukseen.

Menoja on pienennetty vuoteen 2018 verrattuna

Puhtauspalvelut

Kartanon palvelukeskuksesta siirtyi kolme (3) työntekijää kaupungin eri työpisteisiin töihin.

Pesuaineiden valikoimaa on pienennetty ja ohjeistettu siistijöitä niiden annostelussa.

Tilapalvelut

Uuden paloaseman rakennustyöt aloitettiin huhtikuussa.

*Terveyskeskuksen hankesuunnitelma on ollut vireillä.
Yläasteen sisäilmakorjauksia on jatkettu.*

Liikenneväylät

*Koulukadun katuremonttia on jatkettu suunnitelmien mukaan.
Katujen peruskorjausohjelma on päivitetty teknisessä lautakunnassa 10.10.2019.*

Loppuvuoden keliolosuhteiden takia hiekoitusmursketta meni paljon ja sen saanti oli heikkoa, joten se näkyi murskeen hinnassa.

Hulevesiviemärit

Hulevesiviemäreitä ja avo-ojia on kunnostettu Ranta-, Puisto- ja Männistönkadulla sekä Päckilän-, Kylkiäis- ja Viikatetiellä.

Puistot, tori ja ulkoilualueet

Kuva: Hanna Riihjärvi

*Koivuhaan kenttää on kunnostettu ja muutettu kumirouhetekonurmeksi.
Pesäpallokentän katsomon ja kuuluttamon katto ja julkisivu on kunnostettu.*

Ruokaviraston ulkomyyntiohjeen mukaan tulee myyntialueella esim. torilla olla myyntipisteen välittömässä läheisyydessä käsienpesumahdollisuus sekä mahdollisuus työvälineiden ja -laitteiden pesuun ja puhdistamiseen työn aikana. Kyseinen vesipiste torilta puuttuu edelleen.

Investoinnit

Vuonna 2019 investoinnit ovat toteutuneet nettona n. 90 prosenttisesti.

Haapajärvellä 11.5.2019

Haapajärven kaupungin tarkastuslautakunta

Eero Autio
Puheenjohtaja

Mauri Tenkula
Varapuheenjohtaja

Tuomo Ilvesvuori
Jäsen

Hanna Riihijärvi
Jäsen

Kaarina Torkkola
Jäsen

Lyyli Nivala
Jäsen